

રમકડાં દ્વારા વ્યવસાયિક કૌશલ્યનો વિકાસ

મનજીભાઈ સી. કેવડિયા

ગૌતમેશ્વરનગર, રાજકોટ રોડ, શિહોર, ભાવનગર.

Received : 04-11-2020

Published Online : Dec.-2020

Accepted : 30-11-2020

બાળકના જીવનમાં “મા” પછી જો કોઈનું સ્થાન હોય તો તે રમકડાંનું છે.

માને જ્યારે જ્યારે કામે જવાનું હોય ત્યારે બાળકને રમકડાં આપી દેશે. બાળક રમવામાં મશગુલ હોય ત્યારે મા હળવેકથી સરકીને પોતાના કામે જતી રહે છે. બાળક મન ભરીને રમે છે. તેની કલ્પનામાં આવે તેવું દૃશ્ય ઊભું કરે છે. જોયેલું હોય તેનું અનુકરણ કરે છે.

ગામડાના ખેડૂતનો છોકરો પહેલાં બળદ- ગાડાથી રમતો હતો ત્યારે બળદને નિરણ(ઘાસ-ચારો) ખવડાવે, પાણી પાવા લઈ જાય. પછી ખીલે બાંધીને ખાલી ખાલી સૂઈ જાય. જાગીને ગાડું જોડે પછી ખેતરે જશે ત્યાંથી નિરણ (ચારો) ગાડામાં ભરશે અને દોરી બાંધશે. બળદને ગાડામાં જોડવા માટે નજીક લાવીને “ધર” એમ બોલશે. આવું કહેવાનો અર્થ કે, ‘ગાડાનો વજન ઊંચકવા માટે ઘૂસરી તારી કાંધ ઉપર લઈ લે.’

પછી એ ગાડાને ઘર પાસેના વાડામાં લાવીને, બળદને છોડીને, ગાડાને આગળથી ઊંચું કરીને ઠાલવશે, બળદને પાણી પાવા લઈ જશે. ક્યારેક બળદ તોફાને ચડ્યા છે તેવું કરશે.

ક્યારેક બે બાળકોને લાકડી સાથે જોડીને હાથમાં દોરી બાંધીને ચલાવશે. એ બંને બળદ છે તેમ બંને હાથ ઊંચા રાખીને ચાલશે. ખેડૂત બાળક હાથમાં લાકડી લઈને તેને ડચકારી-પડકારીને હાંકશે, દોડાવશે. બળદ છીંકોટા મારતાં દોડશે.

આ રીતે રમતાં રમતાં ભાત (ટિક્કિન) ખોલશે, બપોરે(લંચ)કરશે. આવી રીતે દિવસો સુધી રમ્યા કરે. વાડી-કૂવો-પિયત આ બધું કરે.

આનાથી તેને વ્યવસાયની જાણકારી મળે છે. તેના પિતાજીની સાથે વાડી-ખેતરે જાય છે ત્યારે બધું નિરીક્ષણ કરતો હોય છે. ક્યાંક બે છોડ વચ્ચે વધારે ગેપ (જગ્યા) જુએ ત્યારે બાળક પૂછે છે કે અહીં છોડ કેમ નથી? ક્યાંક નાનો છોડ તો ક્યાંક મોટો છોડ જોઈને પ્રશ્ન કરે કે આ છોડ પાછળ વાવેલો છે કે શું?

તેના પિતાજી આના જવાબ આપે છે. આ રીતે ખબર પડતાં બાળક શીખતો જાય છે.

એ જ રીતે છોકરી હોય તો તે ઢીંગલા-ઢીંગલીની રમત રમતી હોય છે. પોતાના ઘરે અને પડોશમાં જે રીતે બધાં રહેતાં હોય તે રીતે ઢીંગલીને રાખે છે.

ઢીંગલીને સરસ મજાનાં કપડાં પહેરાવે, એને સુવડાવે, જગાડીને ન્હાવા લઈ જાય પછી તેને ખવડાવે.

બીજી છોકરીનો ઢીંગલો હોય તેની સાથે લગ્ન કરાવે, બધાંને આમંત્રણ આપવા જાય. મહેમાનો આવવા લાગે એટલે તેમને આવકારે, બેસવાનાં પાથરણાં આપે, ચા-પાણીથી સત્કારે, “મહેમાન શું પીશો ચા કે કોફી?” કોઈ મહેમાન કહે કે “ના-ના કાંઈ નહીં રહેવા દો” ત્યારે કહેશે કે, “એવું તે કાંઈ ચાલતું હશે, હું હમણાં શરબત બનાવીને લાવું છું.” આમ ખાલી-ખાલી આગતા-સ્વાગતા કરતાં શીખે છે.

આ રીતે વ્યવહાર કરતાં શીખે છે. પરંપરાગત રિવાજો ખબર પડતાં બાળકના જીવનમાં સંક્રાંત થાય છે.

એવી રીતે સુથાર, કુંભાર, વકીલ, શિક્ષક, દુકાનદારનાં બાળકો પોતાનાં પરિવારનું અનુકરણ કરીને રમતો રમતાં હોય છે, એ પ્રકારનાં રમકડાં પસંદ કરતાં હોય છે.

ગામડાનાં બાળકોને મોટેભાગે ખટારો(ટ્રક) ટ્રેક્ટર અને JCB ખૂબ જ ગમે છે.

ખરેખર બાળકોને વધારેમાં વધારે સમય રમકડાંથી રમવાં દેવાં જોઈએ. કોઈ પણ જાતનાં બંધન વગર બાળક રમશે તો તેનો અનોખો વિકાસ થશે. એનું સારું જીવનઘડતર થશે એવું હું માનું છું.

“અમે રમીએ તેમ રમવા દો. ટોક-ટોક ન કરો.” જેને ચિલ્ડ્રન્સ યુનિવર્સિટી સ્થાપવાનો વિચાર આવ્યો તેને ધન્યવાદ !

